

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2021/1003
Toplantı Tarihi/Sayısı : 8.9.2022/20
Karar Numarası : 2022/608
Başvuran : İ.O
Başvuran Vekili : Av. A.A
Adres : —
Muhatap Kurum/Kişi : Türkoğlu 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuran müvekkilinin kötü muameleye maruz kaldığı, ailesiyle haberleşme ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Kurumumuzca 06.10.2021 tarih ve... sayılı ile kayda alınan başvuru dilekçesinde başvuran vekili tarafından özetle;

a. 05.02.2021 tarihinde ... numaralı koğuşa giren personel tarafından müvekkili İ.O'nun da aralarında bulunduğu 5 mahpusun darp edildiği, mahpusların revire ve nitelikli sağlık tesisine sevk taleplerinin darp ve cebir izleri yok olana kadar kabul edilmediği, izlerin yok olmasından sonra sevklerinin yapıldığı ve doktor tarafından darp ve cebir izlerinin olmadığına dair rapor düzenlendiği,

b. Müvekkilin disiplin cezalarına itiraz etmesi engellenerek etkili başvuru hakkının ihlal edildiği, disiplin cezalarının müvekkile tebliğ edilmemesinin yanı sıra müvekkile verilen haberleşme ve iletişim araçlarından yoksun bırakma ile hücre cezaları vasıtasıyla müvekkilin ailesiyle haberleşmesinin engellendiği, cezaevinde yaşanan hak ihlallerine dair müvekkilin ailesinin bilgilendirilmesinin önüne geçildiği, disiplin cezalarına ilişkin müvekkilin yapmış olduğu itirazların işleme alınmaması suretiyle söz konusu cezaların kesinleşmesinin sağlandığı,

c. Hücre hapsi cezalarının infazı öncesinde göstermelik doktor kontrolleri yapıldığı halde hücre hapsi cezalarının infazı sırasında zorunlu olmasına rağmen doktor kontrollerinin gerçekleştirilmemesi suretiyle mahpus haklarının gözetilmediği, kişinin vücut bütünlüğüne, maddi ve manevi bütünlüğüne sistematik biçimde saldırıldığı iddia edilmiştir.

3. İnfaz Kurumu Müdürlüğü tarafından Kurumumuza iletilen 15.11.2021 tarihli ve ... sayılı yazılı görüşte ise özetle;

a. 04.02.2021 tarihinde ... numaralı koğuştaki mahpus İ.D'nin havalandırma bahçesine açılan pencere camını kırdığı, koğuştaki kalan diğer mahpusların adı geçen mahpusu koğuştaki istemediklerini beyan etmeleri üzerine personel tarafından mahpusların ana koridora alındığı ve mahpuslara telkinlerde bulunulduğu, mahpuslarda darp ve cebir izine rastlanmadığına dair sağlık raporu bulunduğu, mahpusların revire çıkartılmadığı iddialarının gerçeği yansıtmadığının kamera inceleme tutanağından da anlaşıldığı,

b. Disiplin soruşturmalarının mevzuat çerçevesinde yürütüldüğü, mahpuslara Kahramanmaraş İnfaz

Hakimliğine itiraz hakkı tanındığı, başvuranın sırf ailesini bilgilendirmesinin önüne geçmek amacıyla haberleşme ve iletişim araçlarından yoksun bırakma cezası verilmesine ilişkin iddianın gerçeği yansıtmadığı, ispatı mümkün olmayan iddialarla Kurumun zan altında kalmasının istendiği,

c. Hücre hapis cezalarının infazı sırasında doktor kontrolleri gerçekleştirilmediği iddia edilmiş ise de, suç ayırımına gidilmeksizin tüm mahpusların hücre cezası öncesi doktor kontrolünden geçtiği, mahpusun sağlık yönünden hücre cezası çekmeye uygun olmadığı kesin olarak anlaşılması halinde hücre cezasının bir alt cezaya çevrilerek iki katı şeklinde infaz ettirildiği,

ç. Başvuranın 10.01.2019 tarihinden bu yana çeşitli kurum ve kuruluşlara yazmış olduğu tüm dilekçelerin çıkış yaptığı, mahpusun toplamda almış olduğu disiplin cezalarının 16 adedinin İnfaz Hakimliğine intikal ettiği ve disiplin cezalarının kesinleştiği, mahpusa ait toplam 54 dilekçenin de çıkış yaptığının Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde (UYAP) kayıtlı olduğu,

d. Kurumda bulunan 600 adet kamera ile de mahrem alanlar hariç olmak üzere tüm alanların izlendiği aktarılmış olup; 04.02.2021 tarihinde gerçekleştiği iddia edilen söz konusu olaya dair görüntü inceleme tutanağı, başvuranın dilekçe çıkış üst yazıları ve darp cebir raporu ek olarak gönderilmiştir.

4. Muhatap idarenin cevabi yazısı, 29.11.2021 tarihli ve ... sayılı yazı ile başvuran vekiline yazılı görüşünü sunması için gönderilmiş ancak başvuran vekili tarafından söz konusu yazıya bir cevap verilmemiştir.

5. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından Kurumumuza iletilen 21.06.2022 tarihli ve ... sayılı yazılı görüşte ise özetle; 04.02.2021 tarihinde ... numaralı koğuşta barındırılmakta olan İ.D'nin havalandırma bahçesine açılan pencere camını kırması üzerine, personelin gerekli güvenlik önlemleri alarak koğuşa girdiği, kırılan cam parçalarının alındığı sırada aralarında İ.O'nun da bulunduğu diğer mahpusların, İ.D'yi koğuşta istemediklerini belirten bazı söylemlerle koğuş kapısından görevli personele bağırdıkları, bunun üzerine personelin mahpuslara telkinde buldukları ancak mahpusların ısrarcı davranışları üzerine koğuştan çıkarıldıkları, çıkarma sırasında personele karşı fiziksel direniş gösterdikleri için aynı gün revirde muayene oldukları ve herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmadığı aktarılmış olup; söz konusu yaşananlara dair görüntü kayıtları tarafımıza sunulmuştur.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1'inci maddesine göre; "*Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir.*"

7. Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

8. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Kurumun çalışma alanları" başlıklı 24'üncü maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun çalışma alanları arasında sayılmıştır.

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesine göre; "Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görev alanları arasında sayılmıştır. Bu kapsamda, başvuran vekilinin iddiaları; Türkoğlu 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün yanıtları, konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

11. Başvuran vekili, müvekkilinin disiplin cezalarına itiraz etmesinin engellendiğini, disiplin cezalarının müvekkiline tebliğ edilmediğini, kasıtlı olarak haberleşme ve iletişim araçlarından yoksun bırakma cezaları verilerek ailesinin bilgilendirilmesinin önüne geçildiğini, ayrıca hücre hapsi cezalarının infazı sırasında zorunlu doktor kontrollerinin gerçekleşmediğini iddia etmiştir. Ceza İnfaz Kurumu, cevap dilekçesinde; mahpusun toplamda 54 dilekçesinin çıkış yaptığının UYAP'ta kayıtlı olduğunu, disiplin cezalarına ilişkin 16 itiraz dilekçesinin İnfaz Hakimliğine intikal ederek kesinleştiğini beyan etmiş olup, mahpusun dilekçe çıkış üst yazılarını tarafımıza iletmiştir. Kurum idaresi, ayrıca, sırf mahpusların aileleriyle olan iletişimlerini engellemek için mahpuslara haberleşme ve iletişim araçlarından yoksun bırakma disiplin cezası verildiği iddiasının gerçeği yansıtmadığını ve somut bir delile dayanmadığını, hücre cezalarının infazı sırasında doktor kontrollerinin yapılmadığı iddialarının da gerçeği yansıtmadığını belirtmiştir.

12. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir iddianın kanıtlanması hususunda yeterli ölçüde sağlam, kesin ve aralarında çelişki olmayan çıkarımların ve aynı derecede çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasını aramıştır (AİHM, *İrlanda-Birleşik Krallık, B. No: 5310/71, 10.09.2018, §161*). Söz konusu iddiaların ispatına elverişli yeterli bir delil bulunmadığından, muhatap Kurum idaresi tarafından verilen cevaplara itibar edilerek iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve kabul edilmez bulunması gerektiği değerlendirilmiştir.

13. Başvuran müvekkilinin ceza infaz kurumunda infaz koruma memurları tarafından darp edildiğini iddia etmiştir. 29.03.2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Güvenlik ve gözetim servisi" başlıklı 10'uncu maddesinin sekizinci fıkrasına göre; "İnfaz ve koruma başmemuru ile infaz ve koruma memuru, kurumun güvenliğini bozan firara teşebbüs, isyan, rehin alma, saldırı, yasaya veya düzenlemelere dayalı bir emre karşı aktif veya pasif fiziki direnme gibi olaylar ile 5237 sayılı Kanununun 25 inci maddesindeki meşru savunma ve zorunluluk hâli ortaya çıktığında kurum en üst amirinin izni ile zor kullanabilir. Acil hâllerde tehlikenin ortadan kaldırılması amacıyla izin alınmaksızın da zor kullanılabilir. Durumu derhal en üst amire iletir. Zor kullanan personel gerekenden fazla kuvvet kullanamaz."

14. 27 Ağustos - 7 Eylül 1990 tarihleri arasında Havana'da toplanan Suçların Önlenmesi ve Suçluların Islahı üzerine Sekizinci Birleşmiş Milletler Konferansı tarafından kabul edilen Kanun Adamlarının Zor ve Silah Kullanmalarına Dair Temel Prensipler'in 15'inci maddesine göre; "Kanun adamları, kurum içinde güvenliğin ve düzenin sürdürülmesi için gerekli olmadıkça veya kişisel güvenlikleri tehdit edilmedikçe, hapsedilen

kişilerle olan ilişkileri sırasında zor kullanamazlar.”

15. Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi Standartları Genel Rapor’dan alıntı [CPT/Inf (92) 3] 53’üncü paragrafa göre; *“Cezaevi personeli bazen şiddete başvuran mahkumları kontrol altına almak için güç kullanmak ve istisnai durumlarda fiziksel olarak kısıtlayıcı gereçler kullanmak durumunda kalabilir. Bunlar, mahkumların kötü muamele görme olasılığı açısından yüksek riskli durumlardır ve bu yüzden özel önlemler alınmasını gerektirir.”*

16. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından, 11 Ocak 2006 tarihindeki Bakan Delegeleri 952. toplantısında kabul edilmiş Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı’nın 64.1 ve 64.2’nci maddelerine göre; *“Cezaevi personeli, meşru müdafaa veya kaçma teşebbüsü ya da yasal bir emre aktif veya pasif olarak karşı koyma gibi hallerde son çare olarak başvurmanın dışında, mahpuslara karşı güç kullanmamalıdır. Güç kullanımının ölçüsü, gereken en az seviyede tutulmalı ve gerekli görülen en kısa süre için uygulanmalıdır.”*

17. AIHM, bir kararında; cezaevinde mahpusların itaatsizliği ve şiddet potansiyelinin hızlı bir şekilde isyana dönüşebileceğini, personelin müdahale etmesinin gerekebileceğini belirtmiştir (AIHM, Gömi ve Diğerleri/Türkiye, B. No: 35962/97, 21.03.2007, §77). Bir başka kararında da; cezaevi güvenliğinin sağlanması ve suçun önlenmesi için zaman zaman güç kullanımının gerekli olabileceğini, bununla beraber bu tür bir gücün ancak zorunlu olduğunda ve aşırı olmamak kaydıyla kullanılabileceğini vurgulamıştır (AIHM, Tali/Estonya, B. No: 66393/10, 13.05.2015, §59).

18. Ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri, AIHM kararları kapsamında; kurumların güvenliğini tehdit eden durumlar ortaya çıktığında personelin güvenlik ile asayişin sağlanması ve bozulmaması amacıyla mahpuslara karşı müdahalede bulunabileceği, bununla beraber müdahalenin kullanılabilmesi için zaruri olması ve aşırı olmaması gerektiği anlaşılmaktadır. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından tarafımıza iletilen görüntülerde; mahpuslar arasında karışıklık çıktığı, söz konusu karışıklığın daha da büyüyerek güvenlik ve düzeni bozacak seviyeye gelme ihtimali olduğu, buna karşılık personelin mahpuslara müdahale etmek zorunda kaldığı, bu müdahalenin zaruri olduğu ve herhangi bir aşırılık içermediği görülmüştür. Ayrıca, Kurum Tabipliğinden alınan 04.02.2021 tarihli darp cebir raporunda mahpusta herhangi bir darp cebir izi olmadığı belirtilmiştir. Bu çerçevede, 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır. Ayrıca, Muhatap Kuruma, insan haklarına dayanan kurumsal vizyondan vazgeçilmemesi; eğer mahpuslara karşı müdahale etmek zaruret olursa, bu müdahalenin ölçülü olması, cezalandırıcı olmaması ve misilleme boyutuna ulaşmaması gerektiği hatırlatılmaktadır.

V. KARAR

1. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞI İHLALİ YAPILMADIĞINA,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 08.09.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK

Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ

Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE

Üye